

FÖRDEL FOLKBILDNING

Dialogmöten 2010 med politiker och
tjänstemän i ledande befattning i
kommunerna i Uppsala län

ULB

Uppsala Läns Bildningsförbund

www.ulb.se

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	1
2.1 Ett projekt tar form	2
2.2 Kartläggning	3
2.3 Dialogmötenas utformning och syfte	4
Fördel folkbildning i Håbo kommun	4
Sammanfattning av önskemål från Håbo kommun	6
Fördel folkbildning i Knivsta kommun	7
Sammanfattning av önskemål från Knivsta kommun	8
Fördel folkbildning i Heby kommun	9
Sammanfattning av önskemål från Heby kommun	10
Fördel folkbildning i Tierps kommun	10
Sammanfattning av önskemål från Tierps kommun	11
Fördel folkbildning i Enköpings kommun	12
Sammanfattning av önskemål från Enköpings kommun	13
Fördel folkbildning i Östhammars kommun	14
Sammanfattning av önskemål från Östhammars kommun	15
Älvkarleby och Uppsala kommun	15
Slutsatser, förslag och frågor att diskutera	16

FÖRDEL FOLKBILDNING

1. Inledning

Under perioden januari till oktober 2010 har Uppsala Läns Bildningsförbund haft ett samordnande uppdrag för projektet "Fördel Folkbildning". Uppdraget har varit att arrangera och leda s.k. dialogmöten där representanter från kommunledning och studieförbund träffas för att diskutera framtidsfrågor samt gemensamma angelägenheter i demokrati- och bildningsfrågor.

Föreliggande rapport är ett försök att systematisera och analysera samlade intryck från sex dialogmöten under perioden maj till oktober 2010. Underlaget för texten utgörs av minnesanteckningar samt i vissa fall även från berörd kommunstyrelse eller nämnd. Huvudsyftet med rapporten är att lyfta fram förslag, tankar och idéer som väckts under dialogmötena men även att identifiera möjligheter och hinder samt föreslå initiativ och verksamhet som kan främja en positiv samverkan mellan kommun och studieförbund. Ytterligare en avsikt med rapporten är att presentera en analys av dialogmötets funktion i dess nuvarande format samt föreslå tänkbara utvecklingsmöjligheter avseende utformning och innehåll.

Rapporten är strukturerad enligt följande: En kortfattad bakgrund presenteras – i denna utgör projektgruppens planering, dialogmötenas syfte och en återblick på dialogmötena under 2010 viktiga beståndsdelar. Den andra avdelningen beskriver och analyserar diskussionerna under dialogmötena och utmynnar i framåtsyftande slutsatser. Avslutningsvis diskuteras tänkbara vägar för att göra dialogmötena till en resurs som utnyttjas ännu bättre.

2. Bakgrund

De senaste åren har kommunernas stöd till studieförbunden skurits ned med stora belopp. I Uppsala län har flertalet kommunbidrag i det närmaste halverats bara under de senaste åren. Under hösten 2009 kallade Uppsala Läns Bildningsförbunds styrelse samtliga studieförbunds ordförande/motsvarande samt chefstjänstemän till en överläggning kring de kommunala verksamhetsbidragen till studieförbunden i Uppsala län. Syftet med mötet var dels att uppmärksamma den utveckling som pågår, dels att åstadkomma gemensamma åtgärder för att hejda den. Överläggningen resulterade i en rad tankar och förslag.

Efter överläggningen med studieförbundens ordförande och chefstjänstemän tillsatte Uppsala Läns Bildningsförbund en arbetsgrupp för att utveckla påverkansarbetet. Medlemmar blev Maria Törnfeldt (Uppsala Länsbibliotek), Ingegerd Lusensky (Nordens folkhögskola Biskops-Arnö), Stig Unge (NBV), Eva Berggård Nygren (Sensus) och Magnus Arreflod (ULB). Arbetsgruppens ram för arbetsområden och aktiviteter formulerades i följande fyra punkter:

1. Att utvidga kontakter med kommuner och landsting för att återskapa ömsesidig respekt och förtroende. Ta fram konkreta exempel på "tjänster" - hur folkbildningen kan hjälpa kommunen att skapa framtidstro. Arbeta fram förslag till kommunerna på hur det lokala samarbetet kan utvecklas mellan olika aktörer i kommunen.
2. Kartlägga kommuner och landsting - vilka ska vi kommunicera med och på vilken nivå?
3. Skräddarsy påverkansarbetet utifrån respektive kommuns behov och förutsättningar. Ta fram en årscykel för arbetet samt arbeta fram argument anpassade till varje kommun.
4. Ta ett samordnande ansvar för gemensamma insatser gentemot kommuner och landsting.

2.1 Ett projekt tar form

Under våren 2010 arbetade gruppen vidare utifrån diskussionen under överläggningen med studieförbundens ordförande och chefstjänstemän. En orsaksanalys till dagens vikande kommunala bidragsgivning som lyftes fram på ordförandeöverläggningen var dels den ekonomiska krisen, dels brister från både kommuner och folkbildning. Det finns en negativ spiral som bland annat kan ses utifrån att studieförbundens lokala närvaro har minskat, vilket bidragit till minskad kunskap hos kommunernas politiker och tjänstemän om vad folkbildningen gör och står för. Vidare har folkbildningen inte varit tillräckligt effektiv att kommunicera om sin verksamhet, dess effekter och betydelse. Av det har skapats en ömsesidig misstro på många håll. Arbetsgruppen lade särskild vikt vid följande förslag från ordförandeöverläggningen:

- Att arbeta på längre sikt med syfte att återskapa den ömsesidiga respekten och förtroendet kommuner/studieförbund.
- Föra dialog inte bara med kulturnämnder/motsv. Folkbildningens verksamhet är i högsta grad en kommunledningsfråga!
- Diskutera med kommunerna hur det lokala samarbetet kan utvecklas mellan olika aktörer i kommunen.
- Arbeta med varje kommun för sig.
- Framhålla studieförbundens viktiga roll i civilsamhället.
- Visa på hur folkbildningen berör andra sektorer i samhället - inte bara kulturen.
- Påvisa nyttan med goda, konkreta exempel. Erbjud "tjänster" - hur folkbildningen kan hjälpa kommunen att skapa framtidstro.

I arbetsgruppens fortsatta arbete tog nu projektet Fördel Folkbildning form. Till ULB:s styrelsemöte i april 2010 presenterades ett förslag på en serie träffar med ledande politiker och tjänstemän i länets alla kommuner.

I förslaget ska studieförbund och folkhögskola representeras utav en mindre grupp, främst ledamöter ur ULB:s styrelse. Dialog, lyssnande och ödmjukhet ska ligga i fokus för träffarna. I mötet ska dialogen beröra respektive kommuns viktigaste

framtidsfrågor framför kommunala anslagen. Aktuella underlag ska tas fram genom att kartlägga kommunernas mål och visioner och jämföra dem med studieförbundens egna mål och visioner samt verksamhetsutbud i respektive kommun. Tanken var att möta respektive kommun där de befinner sig i sitt utvecklingsarbete, hitta gemensamma beröringspunkter och verksamhetsområden där kommun och folkbildning kan arbeta mot samma mål.

På samma möte beslutade ULB:s styrelse att genomföra gruppens förslag och att driva det som ett projekt. Projektet gavs namnet "Fördel Folkbildning" och tilldelades personella och ekonomiska medel.

2.2 Kartläggning

Barbro Johansson (tidigare vid SV) knöts nu till projektet och fick till uppdrag att arbeta fram ett material som underlag till träffarna med kommunernas politiker och tjänstemän. Till grund för materialet sammanställdes kartläggningar från kommunernas visioner och mål samt alla studieförbundens visioner och mål. Även kartläggningar av studieförbundens verksamhetsutbud i respektive kommun samt genomförda projekt och uppdragsutbildningar tillfogades materialet. Unika material sammanställdes således för respektive kommun. Till underlaget lades även Folkbildningsrådets skrifter Folkbildning 2010, Fakta om folkbildning 2010 samt ULB:s Kalla fakta och Livsmakt.

2.3 Dialogmötenas utformning och syfte

De träffar som omnämns i planeringsarbetet har i praktiken kommit att kallas dialogmöten. Arbetsgruppens främsta arbetsuppgift har, som nämnts tidigare, varit att arrangera, sammankalla till, leda och dokumentera dialogmötena. Alla dessa har ägt rum i den aktuella kommunen. Deltagare på mötena har, förutom de nämnda, varit ett antal ledande politiker och tjänstemän. Gruppernas utseende har varierat åtskilligt från möte till möte beroende på det berörda områdets prioriteringar och möjligheter. Dock har fastställande av mötestid alltid skett efter överenskommelse mellan ULB och kommun-, nämndordförande eller förvaltningschef. Samtliga dialogmöten har varit upplagda så att studieförbundens representanter först inlett mötet genom en presentation av projektet, sedan tillsammans gått igenom materialet och vidare lett in deltagarna i ett samtal för att hitta gemensamma beröringspunkter. Det övergripande syftet med dialogmötet har varit att utbyta erfarenheter, information, frågor, synpunkter, reflektioner och konstruktiv kritik.

Fördel folkbildning i Håbo kommun

Den 19 maj 2010 träffades representanter från Håbo kommun och studieförbunden i kommunhuset i Bålsta för ett dialogmöte. Med på mötet var Ingegerd Lusensky (Biskop-Arnö fhsk), Sören Johansson (Bilda), Magnus Arreflod (ULB), Lennart Carlsson (ordf. bildningsnämnden), Håkan Welin (FP), Åsa Eriksson (kultursekreterare), och Bengt Bergström (fritidskonsulent).

Ingegerd Lusensky inledde genom att presentera projektet Fördel Folkbildning och den serie dialogmöten med politiker och tjänstemän som genomförs i länet. Material delades ut och mötet gjorde en genomgång av Folkbildningsrådets skrift Folkbildning 2010.

Åsa Eriksson väckte frågan om ungdomar. När man tittar på studieförbundens samarbetsföreningar i Bålsta är det en åldrande skara. Digital Natives, som ungdomar uppvuxna med den digitala tekniken ibland kallas, rör sig och tänker utifrån helt andra sätt än vad tidigare generationer gjort. Förutom att vara i den fysiska verkligheten har de ofta även en digital verklighet, som det etablerade samhället på många sätt står utanför. Kännetecknande för dagens samhälle är det enorma flödet av information och kommunikation som vi ständigt är uppkopplade mot. Det traditionella folkbildande föreningslivet är för yngre ersatt med en digital värld där man skapar sina egna grupper i stället för föreningar och där gruppen är löslig och sammansatt utifrån helt andra premisser än det som gäller för traditionellt föreningsliv. Nya digitala mötesplatser och sociala medier, är det en beröringspunkt där kommunen tillsammans med studieförbunden kan bryta ny mark?

Håkan Welin; Om samhället ska kunna ta tillvara ungdomarnas verklighet krävs ett nytänkande. Strukturer och metoder måste tas fram som på ett bättre sätt tilltalar dagens unga. Det är inte mötet mellan strukturer som utvecklar och skapar till exempel affärsidéer utan det är individerna. I dag är möjligheterna till möten så oändligt stora genom den nya tekniken och det här måste kanaliseras bättre. I de miljöer som Sverige mest består av med mindre orter behövs nya modeller för att kombinera de mindre orternas livskvalitet med de oändliga möjligheter till möten som de digitala miljöerna erbjuder.

Magnus Arreflod beskrev firandet av Folkhögskolans dag som till stor del sker över nätet via Facebook, YouTube, Twitter, Bamboser och bloggar, m.m. Live-sändningar där 48 folkhögskolor är inkopplade över nätet. Sören Johansson berättade

tade om distansutbildningar och arbetet med den Digitala klyftan. Föreningslös ungdom är studieförbundens största beröringsyta med ungdomar.

Lennart Carlsson menade att ungdomsperspektivet är viktigt och prioriterat för de flesta parter. Det är viktigt att ungdomar ser framtidsmöjligheter så att de stannar kvar i högre grad än hittills. Demografifrågan, generations-växlingen och utmaningarna om hur kommunen ska locka ungdomarna att vilja stanna kvar eller att komma tillbaka är frågor kommunen behöver arbeta mer med. Liksom hur man ska kunna engagera ungdomen i regionens framtida utveckling. Frågor som särskilt borde beaktas är nya former för dialog och möten med ungdomar samt entreprenörskap för ungdomar (regelverk, finansiering m.m.).

Hur kan vi sysselsätta ungdomar som nu inte går till arbetsföreningen - ungdomar som inte gör någonting! Vi famlar i detta – så vi kan famla tillsammans med er. Samverka med folkbildningen. Ingegerd Lusensky; Möjlighet att tillsammans utveckla den allmänna kursen hos folkhögskolan för att fånga upp dessa ungdomar. Vi måste tänka nytt – hitta nya lösningar!

Lennart Carlsson; Tidigare initiativ och samarbeten mellan kommun och studieförbund med till exempel fritidsgårdar har tyvärr runnit ut i sanden. Ett skäl till detta var byte av personal. När musikskolan inte har kunnat täcka behovet har man köpt in cirkelledare. Bra om kommunen kan köpa in tjänster, till exempel musik och lärarresurser från studieförbunden.

Håkan Welin; Kommunen har också en växande äldre skara – inte bara ungdomar. I kommunens kulturföreningar är åldern väldigt hög.

Åsa Eriksson; Kommunen borde i en större utsträckning kunna samverka vad gäller kulturprogrammen. Ska det satsas inom några speciella områden?

Mötet lyfte frågan om så kallad Medborgardialog. Kommunen har jobbat med detta men har resulterat i att väldigt få deltar. Nu genomförs en Demokratidag med ungdomar från 7:e klassare upp till gymnasieskola. Elever, politiker och tjänstemän utses och träffas. Det är ett exempel hämtat från Mora kommun. Medborgardialog är en viktigt kommunal angelägenhet. Intressant om studieförbund och kommun kan samverka för att utveckla metoder för Medborgardialog.

Åsa Eriksson; Vi arbetar nu med att stärka Håbos identitet genom projektet In/Motion. IN/MOTION är ett helt nytt evenemang som arrangeras av Kultur & Fritid på Håbo kommun. IN/MOTION fokuserar på dans och rörelse och sätter ljus på det som händer här. Vi skapar en trampolin och arena för våra stjärnor, en möjlighet att se och synas. Projektet handlar också om inspiration och se något nytt. Mästare och artister kommer och visar cirkuskonster på lina, unika tricks på bräda och cykel och moves på golvet. IN/WORKSHOP, vi arrangerar även workshops i magdans, hiphop, breakdance och capoeira etc. Är det möjligt att förbereda alla dessa arrangemang i studiecirkelform? Projektet har ett tidsperspektiv på 5 år. Se och synas, vi vill förlänga händelsen och processen genom att ha en lång förberedelse. Hur kan vi samarbeta med folkbildningen? Vi pratar Zlatan, budosporter, art in motion, food in motion, dans etc. Process på nätet. Näringslivet ska in också!

Sammanfattning av önskemål från Håbo kommun

- **Fokus på ungdomar: Nya digitala mötesplatser och sociala medier, är det en beröringspunkt där kommunen tillsammans med studieförbunden kan bryta ny mark?**
- **Demografifrågan, generationsväxlingen och utmaningarna om hur kommunen ska locka ungdomarna att vilja stanna kvar eller att komma tillbaka är frågor kommunen behöver arbeta mer med.**
- **Liksom hur man ska kunna engagera ungdomen i regionens framtida utveckling. Frågor som särskilt borde beaktas är nya former för dialog och möten med ungdomar samt entreprenörskap för ungdomar (regelverk, finansiering m.m.).**
- **Hur kan vi sysselsätta ungdomar som inte går till arbetsförmedlingen?**
- **Kommunen har också en växande äldre skara – inte bara ungdomar. I kommunens kulturföreningar är åldern väldigt hög**
- **Bra om kommunen kan köpa in tjänster, till exempel musik och lärarresurser från studieförbunden**
- **Kommunen borde i en större utsträckning kunna samverka vad gäller kulturprogrammen. Ska det satsas inom några speciella områden?**
- **Intressant om studieförbund och kommun kan samverka för att utveckla metoder för Medborgardialog.**
- **Hur kan vi samverka med folkbildningen när det gäller våra nya evenemang IN/MOTION och IN/WORKSHOP?**

Fördel folkbildning i Knivsta kommun

Den 20 maj 2010 träffades representanter från Knivsta kommun och studieförbunden på kommunkontoret i Knivsta för ett dialogmöte. Med på mötet var Göran Nilsson (kommunstyrelsens ordf.), Catarina Wininge (kommunstyrelsens 1:a v ordf.), Lars Berglöf (Kommunstyrelsens 2:a v ordf.), Runa Krehla (samordnare fritid), Lars Häger (Studiefrämjandet), Eva Berggård Nygren (Sensus) och Magnus Arreflod (ULB).

Magnus Arreflod inledde genom att presentera projektet Fördel Folkbildning och den serie dialogmöten med politiker och tjänstemän som nu genomförs i länet. Material delades ut och sedan gjordes en genomgång av skriften Folkbildning 2010.

Mötet diskuterade Knivsta som kommun. Många av kommuninvånarna är pendlare och arbetar främst i Stockholm eller i Uppsala. Knivsta som stad erbjuder i sig inte många arbetstillfällen. Utbildningsnivå hos kommuninvånarna är i regel hög och barnfamiljerna är många. Nästan en tredjedel av invånarna är barn eller ungdomar vilket ställer höga krav på barnomsorg, skola, fritidsverksamhet och skolskjutsar med mera. Endast 10 procent är äldre än 65 år. De kommunala anslagen till studieförbunden är dock det allra lägsta i landet. Kommuninvånarnas höga utbildningsnivå är en bakomliggande orsak till denna prioritering, förklarade kommunstyrelsens ordförande Göran Nilsson.

Lars Häger berättade om Studiefrämjandets rockskola som tidigare bedrevs i skolans lokaler och i samverkan med kommunen. Rockskolan var en bra och uppskattad verksamhet. Tyvärr gjorde lokalfrågan att verksamheten inte kunde fortsätta. Bättre samverkan i fråga om lokaler vore eftersträfvansvärt.

Runa Krehla berättade att Knivsta bibliotek nu arbetar med att få mer kunskap och idéer om hur bibliotekets bemötande och pedagogiska verksamhet kan utvecklas. Biblioteket vill knyta kontakter med andra parter med erfarenhet av mångfaldsarbete.

Lars Berglöf: Många av Knivstas kommuninvånare är pendlare. Är det möjligt att bedriva studiecirklar för pendlare? Samtal på tåg och buss under pendlingstid?

Göran Nilsson: En tankesmedja - går det att utveckla inom ramen för folkbildningen?

Catarina Wininge: Bedriver studieförbunden föräldrautbildningar och verksamhet för småbarn? Undrar även om det finns verksamhet som rör attityder mot alkohol & droger? Dialog med föräldrar emellan, drogforebyggande dialoggrupper. Detta ser jag som angelägen verksamhet.

Eva Berggård Nygren: Det finns idag verksamhet som bedrivs i samverkan med kyrkor och församlingar. Verksamheten vilar på utarbetade koncept och metoder (s k Alfagrupper och Parialog). Det bedrivs även verksamhet för tonårsföräldrar. Detta är viktig verksamhet som kan utvecklas ytterligare i samverkan med offentlig förvaltning.

Göran Nilsson: Något som efterfrågas av kommuninvånarna är kunskap om hur man planlägger och bygger hus. Information om hur man ansöker bygglov etc. Konsumentvägledning, avtalsfrågor och familjerätt är också efterfrågat.

Catarina Wanninge: Kunskapen om kommunal verksamhet är i allmänhet låg. Föreningsteknik är grunden till ett politiskt engagemang, kunskap om förenings-teknik kan ge makt och inflytande. Studiecirklar och kurser i föreningsteknik och hur man kan påverka sin egen kommun vore därför önskvärt.

Lars Häger berättade om ett av Studieförbundet EU-projekt om ungdomsinflytande. Projektet kunde med fördel ha besökt Knivsta och engagerat ungdomar i kommunen. Detta är ett exempel på en efterfrågad verksamhet som hade kunnat göras i samverkan med kommunen.

Catarina Wanninge berättade om dialogen mellan regeringen och den ideella sektorn under ledning av Peter Örn. Dialogen omfattade till exempel hur ideella aktörer kan utvecklas som utförare av service och tjänster och samtidigt fortsätta fungera som opinionsbildare. Dialogen ledde till att regeringen beslutade om en överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer och SKL. Överenskommelsen inkluderar ett antal principer för att utveckla relationerna och tydliggöra rollerna parterna emellan. Hur kan vi fånga upp detta på lokal nivå? Finns det projektmedel att söka i kölvattnet av Överenskommelsen?

Sammanfattning av önskemål från Knivsta kommun

- **Knivsta bibliotek arbetar med att få mer kunskap och idéer om hur bibliotekets bemötande och pedagogiska verksamhet kan utvecklas. Biblioteket vill knyta kontakter med andra parter med erfarenhet av mångfaldsarbete.**
- **Många av Knivstas kommuninvånare är pendlare. Är det möjligt att bedriva studiecirklar för pendlare? Samtal på tåg och buss under pendlingsstid?**
- **En tankesmedja - går det att utveckla inom ramen för folkbildningen?**
- **Bedriver studieförbunden föräldrautbildningar ? Finns det verksamhet som rör attityder mot alkohol och droger? Vore bra med drogörebrobyggande dialoggrupper.**
- **Något som efterfrågas av kommuninvånarna är kunskap om hur man planlägger och bygger hus. Information om hur man ansöker bygglov etc. Konsumentvägledning, avtalsfrågor och familjerätt är också efterfrågat.**
- **Kunskapen om kommunal verksamhet är i allmänhet låg. Föreningsteknik är grunden till ett politiskt engagemang, kunskap om förenings-teknik kan ge makt och inflytande. Studiecirklar och kurser i föreningsteknik och hur man kan påverka sin egen kommun vore därför önskvärt.**
- **Överenskommelsen har fastställt ett antal principer för att utveckla relationerna och tydliggöra roller mellan regeringen, idéburna organisationer och Sveriges Kommuner och Landsting. Hur kan vi fånga upp detta på lokal nivå? Finns det projektmedel att söka i kölvattnet av Överenskommelsen?**

Fördel folkbildning i Heby kommun

Den 24 maj 2010 träffades representanter från Heby kommun och studieförbunden på kommunkontoret i Heby för ett dialogmöte. Med på mötet var Marie Wilén (kommunstyrelsen), Göran Lindal (kulturchef), Anders Eklund (föreningsstödsansvarig), Lillemor Sjölund (ABF), Barbro Johansson (ULB) och Magnus Arreflod (ULB).

Magnus Arreflod och Barbro Johansson inledde genom att presentera projektet Fördel Folkbildning och den serie dialogmöten med politiker och tjänstemän som redan genomförts. Material delades ut varefter en genomgång gjordes av skriften Folkbildning 2010.

Mötet diskuterade kort Heby som kommun. Heby saknar en större central tätort, kommunen består istället av de mindre tätorterna Östervåla, Morgongåva, Harbo, Huddunge, Tärsjö, Runhällen och Vittinge. Heby kommun dras med stora ekonomiska problem i dagsläget och på sikt ser man inte några större möjligheter att förändra detta. Inga investeringar är aktuella i kommunen. Det finns ett stort behov av samverkan med det civila samhället. En diskussion pågår om hur delar av kommunens verksamhet kan "läggas ut" på det civila samhället, t ex musikskolan i samverkan med studieförbunden. I diskussionen lyfts Docksta i Kramfors kommun fram som ett exempel på försök inom social ekonomi.

Marie Wilén: I folkbildningen finns en förändringspotential och en flexibilitet som kan ses som en stor tillgång i ett föränderligt samhälle. Där finns stort utrymme för pedagogisk reflektion och nytänkande med goda möjligheter att experimentera.

Göran Lindal: Att driva musikskoleverksamheten i samverkan, avtal mellan kommun och studieförbund – är detta tänkbart? Lillemor Sjölund pekar på nödvändigheten att skilja mellan uppdrag och bidragsfinansierad verksamhet. Göran Lindal: Att knyta avtal är att föredra framför upphandling. Vid upphandling blir det för studieförbunden en uppdragsverksamhet som ej är bidragsberättigad. Eventuell konkurrens mellan studieförbunden behöver inte vara ett problem. Kultur i vården är ett exempel på ett område där det inte är någon större konkurrens mellan studieförbunden. Det fungerar ändå, i samverkan.

Med social ekonomi avser Göran Lindal organiserade verksamheter som primärt har samhällseliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. Dessa sociala och ekonomiska verksamheter bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar. Verksamheter inom den sociala ekonomin har allmännyttan eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som främsta drivkraft.

Lillemor Sjölund lyfter frågan om lokaler att tillgå för studieförbunden. En lokalinventering vore önskvärd i Heby, Vittinge och Morgongåva. Datautbildningar efterfrågas men det är svårt att få använda kommunens datasalar till ett rimligt pris. Hur kan vi förbättra detta? ABF har nu satsat på en mobil datasal när det har varit svårt att få tillgång till kommunens salar. Anders Eklund: Eventuellt kan kommunen i dialog välja ut enstaka skolor och nyttja dessa lokaler.

Göran Lindal: En ny översiktsplan ska arbetas fram i Heby. Studieförbunden ses som en del av föreningslivet och en viktig support för föreningarna. Kan studieförbunden vara en hjälp i arbetet med dialogen mellan ideell sektor och kommun? Till exempel i arbetet med ny översiktsplan eller kulturpolitiskt program eller i andra politiska frågor som berör föreningslivet? Stora möjligheter att utveckla samverkan finns nog på demokratiplanet.

Sammanfattning av önskemål från Heby kommun

- **Heby dras med stora ekonomiska problem och investeringar är inte aktuella i kommunen. Det finns ett stort behov av samverkan med det civila samhället. En diskussion pågår om hur delar av kommunens verksamhet kan "läggas ut" på det civila samhället. T ex. musikskolan i samverkan med studieförbunden. Att driva musikskoleverksamheten i samverkan, avtal mellan kommun och studieförbund – är detta tänkbart?**
- **Folkbildningen är en stor tillgång i ett föränderligt samhälle och ger utrymme för pedagogisk reflektion och nytänkande med goda möjligheter att experimentera.**
- **Datautbildningar efterfrågas men det är svårt att få använda kommunens datasalar till ett rimligt pris. Hur kan vi förbättra detta? ABF har nu satsat på en mobil datasal när det har varit svårt att få tillgång till kommunens salar. Eventuellt kan kommunen i dialog välja ut enstaka skolor och nyttja dessa lokaler.**
- **En ny översiktsplan ska arbetas fram i Heby. Studieförbunden ses som en del av föreningslivet och en viktig support för föreningarna. Kan studieförbunden vara en hjälp i arbetet med dialogen mellan ideell sektor och kommun? Till exempel i arbetet med ny översiktsplan eller kulturpolitiskt program eller i andra politiska frågor som berör föreningslivet? Stora möjligheter att utveckla samverkan finns nog på demokratiplanet.**

Fördel folkbildning i Tierps kommun

Den 26 maj 2010 träffades representanter från Tierps kommun och studieförbunden i kommunhuset i Tierp för ett dialogmöte. Med på mötet var Daniel Blomstedt (kommunstyrelsen), Inger Johansson (kommunstyrelsen), Jonas Nyberg (utskottet barn & unga), Carin Palmquist Isaksson (kultur- och fritidschef), Magnus Arreflod (ULB), Monica Kinsella (Studieförbundet) och Gunnel Eriksson (ABF).

Magnus Arreflod öppnade mötet genom att presentera projektet Fördel Folkbildning och den serie dialogmöten med politiker och tjänstemän som genomförs i länet. Material delades ut och mötet hade en genomgång av skriften Folkbildning 2010.

Mötet inleddes med en diskussion om studieförbunden och dess verksamhet. Daniel Blomstedt och Jonas Nyberg ställer frågor om antalet unika deltagare, (antalet personer, individer) åldersspann samt hur stor del av verksamheten som bedrivs utanför centralorten. De lyfter även frågor rörande finansiering av studiecirklar - hur stor del finansieras av deltagarna?

Inger Johansson: Använder studieförbunden kommunens lokaler? Monica Kinsella: Nej, men behovet är inte stort i dagsläget. Endast anhängcenter och biblioteket används av studieförbunden. Gunnel Eriksson: Bättre samverkan med kommunen vad gäller nyttjandet av datasalar på skolor till ett reducerat pris. Detta skulle vara till stor nytta i studieförbundens arbete med den digitala klyftan.

Carin Palmquist Isaksson: Kommunen samarbetar med studieförbunden inom Kultur i vården-verksamheten. I det samarbetet har vi bra kontakt mellan kommun och studieförbund.

Jonas Nyberg: Angeläget med opinionsbildande verksamhet inför valet - hur får vi folk att träffas och prata kommunpolitiska frågor? Mötet för en diskussion kring medborgarnas politiska engagemang. Från kommunens sida upplevs det svårt att intressera folk. Magnus Arreflod: Att satsa på fler öppna mötesplatser och medborgardialog kan vara en metod, utveckla användandet av sociala medier en annan. Detta kan vara ett område att utveckla i samverkan.

Daniel Blomstedt lyfte frågan om studieförbunden arbetar mot näringslivet? Monica Kinsella: Exempel på studieförbundens arbete mot näringslivet är projekt för kvinnligt entreprenörskap och hälsoskola på Atlas Copco. Studieförbunden bedriver även jobbcoaching. Arbetslösheten är en stor utmaning och ytterligare ett område där samverkan mellan kommun och studieförbund kan utvecklas.

Sammanfattning av önskemål från Tierps kommun

- **Angeläget med opinionsbildande verksamhet inför valet - hur får vi folk att träffas och prata kommunpolitiska frågor? Mötet för en diskussion kring medborgarnas politiska engagemang. Från kommunens sida upplevs det svårt att intressera folk.**
- **Arbetar studieförbunden mot näringslivet? Ja, till exempel finns projekt för kvinnligt entreprenörskap och hälsoskola på Atlas Copco. Studieförbunden bedriver även jobbcoaching. Arbetslösheten är en stor utmaning och ytterligare ett område där samverkan mellan kommun och studieförbund kan utvecklas.**
- **Studieförbunden: vi behöver samverkan med kommunen beträffande datasalar i skolorna för att kunna arbeta mot den digitala klyftan.**

Fördel folkbildning i Enköpings kommun

Den 27 maj 2010 träffades representanter från Enköpings kommun och studieförbunden i kommunhuset i Enköping för ett dialogmöte. Med på mötet var Ingvar Smedlund (ordf. kulturnämnden), Anna-Lena Eriksson (vice ordf. kulturnämnden), Jan Bohman (förvaltningschef kulturförvaltningen), Håkan Welin (SV), Inger Eriksson (ULB), Sören Johansson (Bild), Magnus Arreflod (ULB), Barbro Johansson (ULB), Linus Olofsson (SV), Rosalind Brennan (NBV), Lillemor Sjölund (ABF), Kjell Cederberg (Studieförbundet) och Markus Hultberg (Medborgarskolan).

Magnus Arreflod inledde mötet genom att presentera projektet Fördel Folkbildning och den serie dialogmöten med politiker och tjänstemän som genomförs i länet. Barbro Johansson berättade om hur vi kartlagt med kommunens vision och måldokument. Material delades ut och mötet hade en genomgång av skriften Folkbildning 2010.

Jan Bohman beskrev arbetet med vision 2015 som en långsiktig process, dokumentet handläggs just nu och ska vara klart till 2011. Kjell Cederberg riktade kritik mot arbetet med kommunens vision. Stora delar av kulturområdet saknas helt i visionen. Inger Eriksson påpekade att också detta möte har kommit till på grund av avsaknaden av kulturområdet i visionen.

Barbro Johansson fortsatte och beskrev den del av studieförbundens verksamhet som inte syns i det utåtriktade arbetet. Här finns en omfattande verksamhet i projekt, uppdragsutbildningar och KY-utbildningar.

Håkan Welin gav en historisk tillbakablick om varför staden ligger där den ligger etc. Studieförbunden som en kraft när det gäller det ideella arbetet. Varför är det så svårt att sammanfoga dessa - varför går det inte att engagera människor i sitt när-samhälle? Kommunens, partiernas och studieförbundens gemensamma grund är demokratiarbetet. Våra organisationer lever mycket kvar i den tid som varit. Nu gäller sociala nätverk etc. Studiecirkeln börjar bli gammaldags.

Inger Eriksson menade att studieförbunden arbetar med dessa nämnda områden också. Diskussionen är nu allt mer fokuserad på olika sätt att införliva civilsamhället i offentlig verksamhet.

Ingvar Smedlund och Jan Bohman berättade att kommunen nu har beslutat att rusta upp Joar Blå till ett kulturhus. Invigningen är beräknad till 2012. Tanken är att kulturarbetet och kulturverksamheten nu ska samlas i ett kulturhus. Även dansskolan flyttar in i det nya kulturhuset och då öppnas möjligheten att deras befintliga lokaler kan bli till ett föreningshus. Lillemor Sjölund undrade om studieförbunden finns inplanerade i kulturhuset? Ingvar Smedlund och Anna-Lena Eriksson sa att vi tillsammans och i samverkan kan fylla utbudet!

Håkan Welin lyfte frågan hur vi kan finna plattformar för ett bättre samarbete? Hur drar vi nytta av varandra? Ingvar Smedlund föreslog att vi ska träffas och kommunicera oftare! Anna-Lena Eriksson: Det är nu viktigt att utveckla samarbeten kring konkret verksamhet. Visioner blir ofta urvattnade då alla parter ska godkänna dem. Håkan Welin: Vi har ett gemensamt mål, det är att få människor delaktiga i samhällsutvecklingen.

Lillemor Sjölund föreslog ett samarbete vad gäller kommunfrågor. Alla studiecirkelar skulle säkert kunna användas som bas för medborgardialog.

Håkan Welin föreslog att kulturförvaltningen tar initiativ för att arrangera "studieförbundens dag" då enskilda deltagare lyfts fram i sin verksamhet.

Jan Bohman berättade att kulturveckan blir en dans & musikvecka. Lillemor Sjölund menade att mycket av den verksamhet som kommunen genomför skulle kunna göras tillsammans med studieförbunden. Lillemor Sjölund efterfrågade att få vara med i planeringsarbetet, i det tidigare skedet.

Inger Eriksson konstaterade att vi nu har ett annat klimat i vår relation och mycket bättre förutsättningar för samarbete. Ingvar Smedlund instämde och anser att vi bör träffas oftare. Sören Johansson föreslog att flytta all fokus i diskussionen från det att studieförbunden förklarar hur de kan delta för att få anslag. Nu har vi möjlighet att vända dialogen och istället diskutera vad vi kan göra och utveckla för verksamhet tillsammans.

Ingvar Smedlund och Jan Bohman avslutade mötet med löftet att ta initiativ för att bjuda in studieförbunden tidigt i planeringsskedet för kommande evenemang.

Sammanfattning av önskemål från Enköpings kommun

- **Varför denna avsaknad av kultur i Enköpings vision 2015 – måste byggas in!**
- **Studieförbunden är en kraft när det gäller det ideella arbetet. Varför är det så svårt att sammanfoga dessa - varför går det inte att engagera människor i sitt närsamhälle? Kommunens, partiernas och studieförbundens gemensamma grund är demokratiarbetet!**
- **Kulturhusbygget i Joar Blå bör fyllas med samverkan från planering till genomförande av t ex programverksamhet.**
- **Årets kulturvecka blir dans- och musikvecka – där skulle studieförbunden kunna bidra med verksamhet**
- **Samarbetsformerna mellan studieförbund och kommun kan och ska utvecklas. Tätare möten, samplanering och fokus på verksamhet**

Fördel folkbildning i Östhammars kommun

Den 5 oktober 2010 träffades representanter från Östhammars kommun och studieförbunden på kommunkontoret i Östhammar för ett dialogmöte. Med på mötet var Anna-Lena Söderblom (kommunstyrelsens v ordf.), Jonas Svensson (kommunstyrelsen), Mats Sjöborg (kommunstyrelsen), Margareta Widén-Berggren (kommunstyrelsen), Sten Huhta (kommunchef), Pär-Olof Olsson (ordf. kulturnämnden), Katarina Ståhlbrant (1:a v ordf. kulturnämnden), Marianne Pauhlon (kulturchef), Kersti Ingemarsson (nämndsekreterare), Lars Häger (Studieförbundet), Barbro Johansson (ULB) och Magnus Arreflod (ULB).

Magnus Arreflod öppnade mötet med att presentera projektet Fördel Folkbildning och den serie dialogmöten med politiker och tjänstemän som nu genomförs i länet. Barbro Johansson berättade om hur vi kartlagt med kommunens vision och måldokument samt delade ut materialet.

Pär-Olof Olsson inledde genom att berätta om kulturnämndens prioriteringar där studieförbundens verksamhet nedprioriterats, därav de minskade anslagen. Studieförbunden välkomnas dock att komma med en "önskelista" där det kan stå allt utom just ökade anslag.

Lars Häger påpekade att flera av nämndens högt prioriterade områden är också studieförbundens prioriterade områden. Samverkansvinster finns att beakta med den ideella sektorn och studieförbunden är det enda "kittet" mellan offentlig förvaltning och ideell sektor.

Sten Huhta berättar att SKB nu är redo att ansöka om att få bygga slutförvar. SKB har lämnat in sitt senaste program för forskning till Strålsäkerhetsmyndigheten. Av programmet framgår att man nu har den kunskap som krävs för att ansöka om att få bygga ett slutförvar. SKB planerar att lämna in ansökan i mars 2011. Detta är en viktig fråga som berör samtliga i kommunen och alla medborgare borde engageras mer i frågan. Vad gäller slutförvarsfrågan finns det goda möjligheter att söka externa medel för informationsprojekt. Det vore önskvärt att samverka i denna fråga.

Barbro Johansson beskrev ett exempel på medborgardialog som studieförbunden arbetat med i Sigtuna. Studieförbunden skapade nära mötesplatser för dialog och delaktighet – kommunen ställde frågorna.

Magnus Arreflod berättade att andra kommuner har pekat på just medborgardialog som ett intressant område där kommun och studieförbund kan utveckla nya metoder i samverkan. Genom en utvecklad dialog kan kommunen stärka den medborgarligen förankringen, medborgarnas engagemang och intresse i lokalpolitiska frågor kan öka samtidigt som politikerna får ett bredare beslutsunderlag. En lyckad dialog där invånarna känner att deras åsikter tillvaratas stärker tilliten till medmänniskor och kommunen som myndighet.

Pär-Olof Olsson sa att han upplever en ny samtalston hos både kommun och studieförbund. Likaså en ökad förståelse för varandras problem vilket öppnar möjligheter att samarbeta.

Sten Huhta efterlyste förslag på projekt som kan genomföras tillsammans med studieförbunden. Demokratifrågor, IT och slutförvar – kan det vara något? Hur jobbar vi ihop?

Marianne Pauhlon avslutade mötet genom att påminna om studieförbundens kommande uppföljningsmöte med kulturnämnden.

Sammanfattning av önskemål från Östhammars kommun

- **Studieförbunden välkomnas att komma till kulturnämnden med en ”önskelista” där det kan stå allt utom just ökade anslag.**
- **Samverkansvinster finns att beakta med den ideella sektorn och studieförbunden är det enda ”kittet” mellan offentlig förvaltning och ideell sektor.**

Slutförvarsfrågan är en viktig fråga som berör samtliga i kommunen och alla medborgare borde engageras mer. Det finns det goda möjligheter att söka externa medel för informationsprojekt. Det vore önskvärt att samverka i denna fråga.

- **Den nya samtalstenen hos både kommun och studieförbund ger ökad ömsesidig förståelse och öppnar vägar till samverkan.**
- **Det behövs förslag på projekt som kan genomföras tillsammans med studieförbunden. Demokratifrågor, IT och slutförvar – kan det vara något? Hur jobbar vi ihop?**

Älvkarleby och Uppsala kommun

Älvkarleby är en kommun som inte samarbetar genom bidrag till studieförbund och tidigare erfarenheter har visat att den är extra svår att nå med kontakter. I Uppsala däremot är både de politiska och tjänstemannamässiga kontakterna sedan många år upparbetade och hålls levande på flera olika sätt. Detta, samt begränsning av resurserna, är skälen till att det inom projektet beslutades att dessa två kommuner inte skulle ingå i detta projekts dialogmöten. Däremot har vi gjort likartat informationsmaterial för dem som för övriga kommuner.

Slutsatser, förslag och frågor att diskutera

En samlad erfarenhet från dialogmötena med politiker och tjänstemän är att mötena har varit mycket positiva. Trots att de kommunala bidragen till studieförbunden minskat i kommunerna finns inom offentlig förvaltning både ett stort intresse och en stor respekt för folkbildningen. Det har i samtliga fall varit ett ömsesidigt utbyte av information och tankar kring både kommunernas och folkbildningens uppdrag.

Erbjudanden om kommunuppdrag har framkommit vid nästan varje kommun-dialog. Den kommunala musikskolans framtid, medborgardialog i aktuella frågor, samverkan i kulturhus är några exempel. Sammanfattningarna under varje kommunnavsnitt beskriver närmare vad det handlat om.

- **Vi har träffat politiker och tjänstemän som vi vanligtvis inte träffar, oftast från kommunledningsnivå.**
- **Kommunpolitikerna framförde att de uppskattade samtalstonen med studieförbunden. Vi valde sålunda rätt strategi för dialogmötena - att exkludera bidragsdiskussionerna.**
- **Kanske de ekonomiska diskussionerna (folkbildningsbidragen) ska ha egna möten?**
- **Det kommer inbjudningar och förfrågningar från de kommuner vi besökt – eventuellt har Fördel Folkbildning bidragit till detta.**
- **Behovet av kontinuerlig dialog och ökade kontaktytor mellan studieförbund/folkhögskola och kommunledning är fortsatt stort.**
- **Beredskapen hos studieförbunden för kommunuppdrag är dock liten. Studieförbunden måste förbereda sig bättre inför kommundialogerna genom att vara lika pålästa på kommunens visioner och mål som det egna studieförbundets dito. Detta för att bättre kunna dra paralleller till studieförbundens pågående och kommande arbete med "kommunnyttan".**
- **Studieförbunden måste följa kommunens framtidsarbete bättre och ha ett flexiblare arbetssätt. Använd kommunens visioner och mål som underlag i Samstuds möten. Lämna förslag till samarbete mellan kommun och studieförbund - hur kan studiecirkelverksamheten vara en förstärkande faktor - hur kan kulturverksamheten vara en förmerande faktor - hur kan uppdragsutbildning, projekt, gymnasie och KY-utbildning ingå som faktorer?**
- **Behöver därför Samstudgrupperna utveckla sitt arbetsinnehåll och göra det ännu mer kommuninriktat?**
- **Konceptutveckling. Behövs en beredningsgrupp bestående av regionala representanter inom ULB?**
- **Turnéplanen för kommundialogerna måste läggas med stor framförhållning.**

- **Det går inte att "malla" dialogmötena med kommunerna. Varje kommun är unik, de lokala förhållandena och de lokala studieförbunden är unika. Mycket arbete måste läggas ner vid framtagningen av dialogunderlaget och vid genomförandet.**
- **Är folkbildningens verksamhet för abstrakt för kommunledningen?**
- **Behöver folkbildningen påvisa mer om kommunnyttan?**
- **Behöver studieförbunden profilera om i studieprogram och berätta mer om vad som genomförs under "isberget"? Ja, "befattningsbeskrivningen" för studieförbunden (det som finns ovanför isberget) måste omarbetas.**
- **Behöver studieförbundet minska utrymmet för allmänmarknaden i sin marknadsföring lokalt?**
- **Behöver folkbildningen arrangera studiebesök i pågående verksamhet?**
- **Den ideala bilden av studieförbunden beskriver studieförbunden som folkbildare, utbildare, kulturarrangör och projektägare som med statens inriktningsmål och kommunens visioner och mål som grund arbetar lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Eller?**

Vår förhoppning är att denna rapport ska ge tankar, idéer och inspiration att utveckla samverkansarbetet mellan folkbildning och offentlig förvaltning och möjlighet att föra erfarenheterna vidare till andra. Men om folkbildningen ska kunna svara upp mot lokala behov behöver den bli synlig med alla sina samlade möjligheter, för människor lokalt. Den behöver via regelsystem, organisering och finansiering kunna ge det stöd som efterfrågas lokalt – i dag är det inte alltid fallet. Om det ska bli någon riktig tyngd i folkbildningens arbete med lokal utveckling behöver kanske särskilda pengar avsättas för det?

Uppsala i november 2010

Magnus Arreflod, Barbro Johansson, Inger Eriksson
Uppsala Läns Bildningsförbund

Folkbildningen är Sveriges största mötesplats för människor som vill utvecklas. När människor möts skapas nya idéer och insikter.

Studieförbunden, folkhögskolorna och biblioteken är stimulerande och effektiva resurser genom cirklar, kurser och kulturupplevelser.

Folkbildningen är en plats för kunskap och engagemang som stärker samhället.

ULB

Uppsala Läns Bildningsförbund

S:t Persgatan 13, 3 tr, 753 20 Uppsala

Tel 018-15 54 30

info@ulb.se www.ulb.se